

Бібліотека
Уманського національного університету садівництва

Державні та народні символи України

Підготувала:

Марія Фіткаленко, провідний бібліотекар

м. Умань, 2022

Державні символи є важливим атрибутом сучасної держави, складовою її конституційного ладу. Історична традиція, яка унаочнена в символіці, перетворює населення на народ, формує націю. Національні символи наповнені відповідним змістом, є доказом існування незалежної держави, виражають її велич, соціальну суть та суверенітет.

Державні символи – це визначені і закріплені на конституційно-правовому рівні офіційні знаки держави, які в лаконічній формі відображають її суверенітет та ідеологію і, як правило, мають етнічно-національне походження.

Україна як суверенна держава має власні державні символи. Державні символи – це закріплені в законодавстві країни офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, що в короткій формі виражають одну чи кілька ідей політичного, національного, історичного характеру і символізують суверенітет держави.

Відповідно до ст. 20 Конституції України державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

У 2022 році минає 30 років від дня їх затвердження. Цій нагоді і присвячена віртуальна виставка «Державні та народні символи України».

Державний Прапор України затверджений Верховною Радою України 28 січня 1992 р. Це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.

Упродовж історичного розвитку жовто-блакитний прапор був символом боротьби за національні й соціальні права українського народу і за часів незалежності став Державним Прапором України. У ньому втілені віковічні прагнення до миру, праця, краса та багатство рідної землі. Державний Прапор як символ країни є втіленням національної єдності, честі та гідності, традицій державотворення, історії та сьогодення.

Український прапор – це символ пшениці в степах під блакитною аркою неба, який уособлює споконвічне прагнення народу до миру, праці, краси та багатства рідної землі. Угорі синя смужка неначе небо над нашою рідною Землею, а внизу – жовта, як золоті пшеничні поля, якими багата Україна.

*Хай синє небо й жовте поле
В душі у кожного живуть*

*Наш герб – тризуб,
Це воля, слава й сила;
Наш герб – тризуб.
Недоля нас косила,
Та ми зросли, ми є,
Ми завжди будем,
Добро і пісню несемо
Ми людям*

Державний Герб України – золотий тризуб Князя київського Володимира. В ньому відображена триєдність життя. Це батько, мати, дитина, які символізують собою силу мудрість, любов.

19 лютого 1992 р. Верховна Рада України визнала золотий тризуб на синьому тлі малим Державним гербом.

Великий Герб України знаходиться ще у стадії розробки. На сьогодні до Верховної Ради України подано кілька варіантів законопроектів.

Державним Гімном України є пісня «Ще не вмерла Україна», слова Павла Чубинського, музика Михайла Вербицького. Офіційно «Музична редакція» Державного Гімну була прийнята Верховною Радою України 15 січня 1992 р.

6 березня 2003 р. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про Державний Гімн України», запропонований президентом Леонідом Кучмою. Законопроектом пропонувалося затвердити як Державний Гімн Національний Гімн на музику Михайла Вербицького зі словами тільки першого куплета і приспіву пісні Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна». У той же час перша строфа гімну, згідно з пропозицією президента, звучатиме «Ще не вмерла України і слава, і воля».

Гімн України

"Ще не вмерла Україна"

*Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття українці, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.*

*Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому;
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.*

*Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.*

*А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відоб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж ворогами.*

*Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.*

Слова: Павла Чубинського
Музика: Михайла Вербицького

Брызгунов Ю. Як і чому тризуб став гербом України /
Ю. Брызгунов // Молодь України . — 2019. — 21 лютого.
— С. 5.

Власницький знак із монет часів князя Володимира Великого відомий лише вузькому колу фахівців сприймався як компромісний варіант. Але тризуб фактично легітимізував історичний зв'язок модерної України із Київською Руссю.

Пропонуємо читачам ознайомитись із цікавими фактами про український герб, які можна знайти в ілюстрованому виданні “НАШ ГЕРБ. Українські символи від княжих часів до сьогодення”

**Герасименко В. Державна символіка: усвідомте значення /
В. Герасименко // Освіта. — 2015. — 4-9 липня. — С. 5.**

Споконвіків повелось, що кожен народ має свої символи, які він береже та шанує. Сьогодні важко уявити країну, яка б не мала власного прапора, герба чи гімну. Вони надихають та надихали людей на подвиги під час захисту рідної землі, на перемоги і на піднесення авторитету країни.

Ознайомлення підростаючого покоління з традиціями та ритуалами використання державних символів сприятиме утворенню у них національної свідомості, патріотизму, активної життєвої позиції.

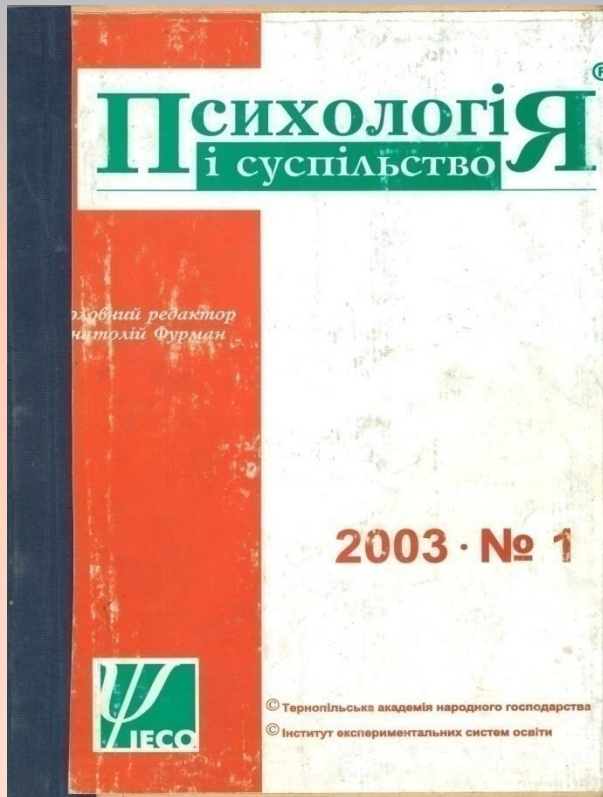
Михайло Вербицький – творець символу, що об'єднав народ // Уманська зоря. — 2015. — 13 березня. — С. 7.

Михайло Вербицький – український композитор, хоровий диригент, священник, громадський діяч, автор мелодії національного Гімну країни “Ще не вмерла Україна” Творчість Михайла Вербицького мала особливо велике значення для демократичної культури.

України, ставши втіленням національного духу і сили.

Совінська Н. Українська національна символіка в контексті історичної правди / Н. Совінська // Психологія і суспільство. — 2003. — №1. — С. 4–11.

Символіка української держави – невід’ємна частина української культури в контексті сучасної світової цивілізації. Відповідно до міжнародного права прапор, герб і гімн – це національні святині, на які ніхто не має права посягати. Тому, що вони завойовані і відстояні протягом довговікової історії поневолення українського народу.

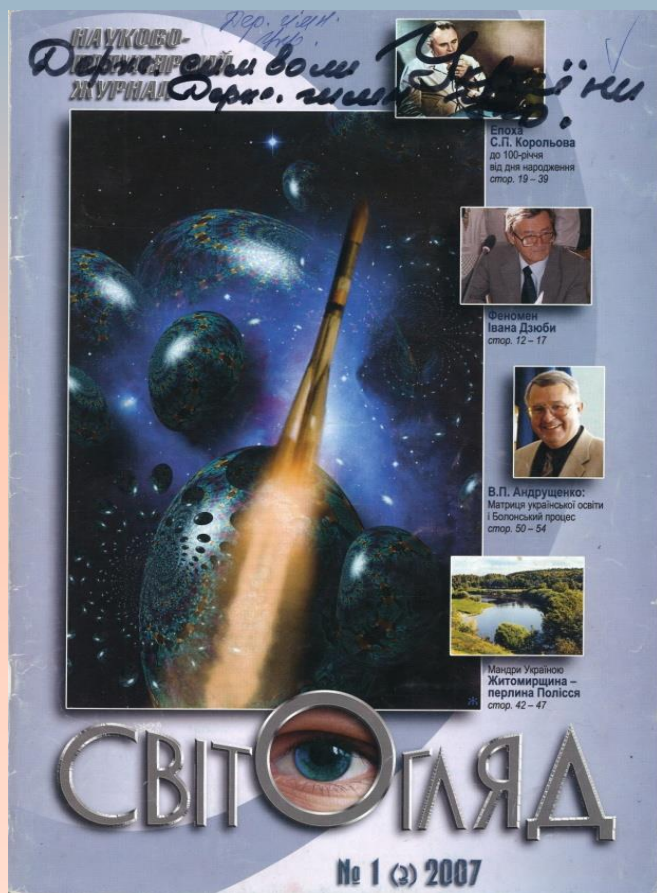
**Толочко П. Великий Державний Герб України /
П. Толочко // Київська старовина. — 2000. — №5. —
С. 26–28.**

Великий Державний Герб заявлений Конституцією України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба та Герба Війська Запоріжського.

Проведений конкурс проектів великого Державного Герба. Їх автори шукають оптимальну зображувальну схему, котра б увібрала все основне із державної гербової символіки попередніх етапів історії України.

Ігнатова І. Державний Гімн України / І. Ігнатова // Світогляд. — 2007. — №1. — С. 10 –11.

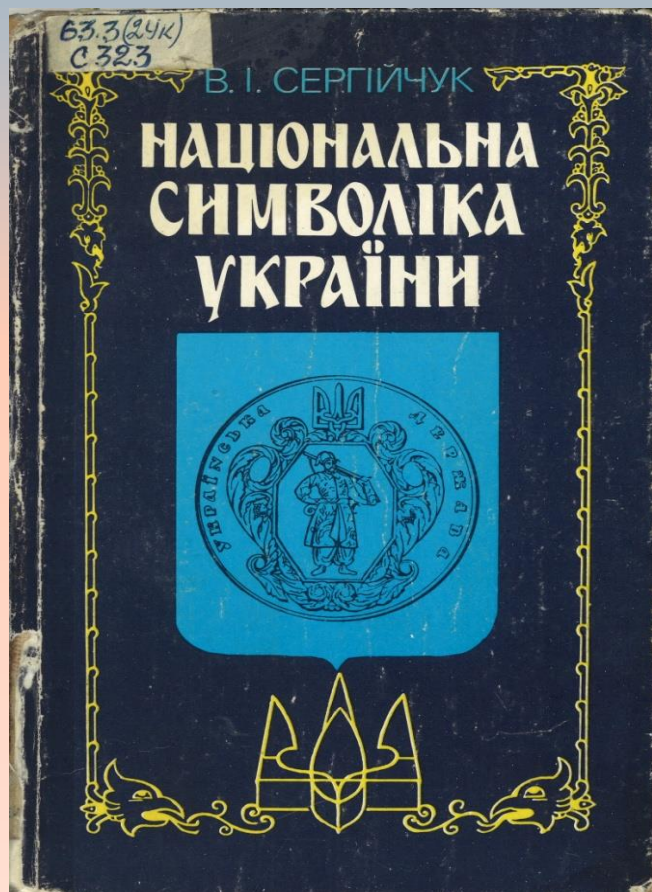
В статті йдеться про історію гімну, який, як жанр музики, веде свій початок з давніх часів та про історію створення Державного Гімну України.

*Ще не вмерла України
І слава і воля,
Ще нам , браття молодії,
Усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, Як
Роса на сонці
Запануєм і ми, браття,
У своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим
За нашу свободу,
І покажем, що ми, браття,
Козацького роду.*

Поштова марка, випуск якої здійснено до 100-ліття Національного гімну

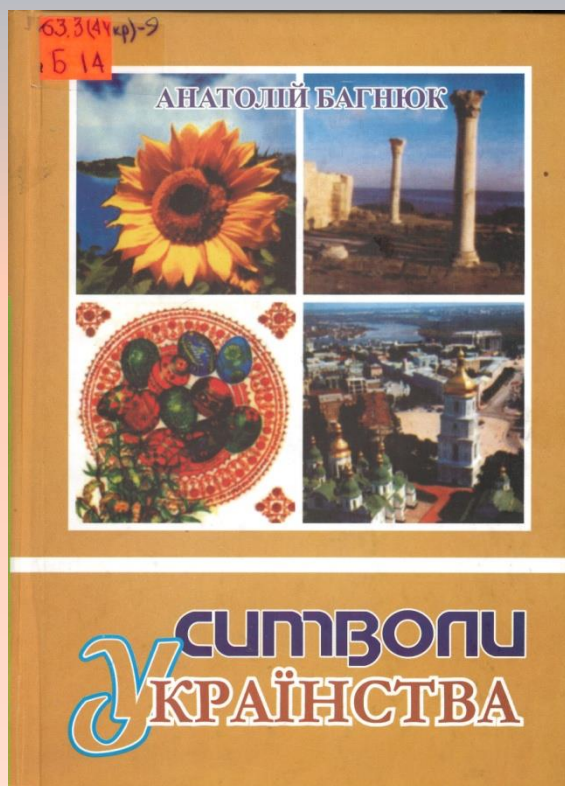
**Сергійчук В. І. Національна символіка України /
В. І. Сергійчук . — К : Веселка, 1992. — 109 с.**

Познайомившись із маловідомою інформацією про традиції використання нашим народом гербів, прапорів, гімнів протягом тисячоліть відкриєте для себе багато нового і цікавого.

У священних символах України народ прагнув відобразити і ясні зорі і тихі води. І край веселий і мир хрещений, і славу, і волю.

Багнюк А. Символи українства : художньо-інформаційний довідник / А. Багнюк. — «Терно-граф». — Тернопіль, 2009. — 832 с.

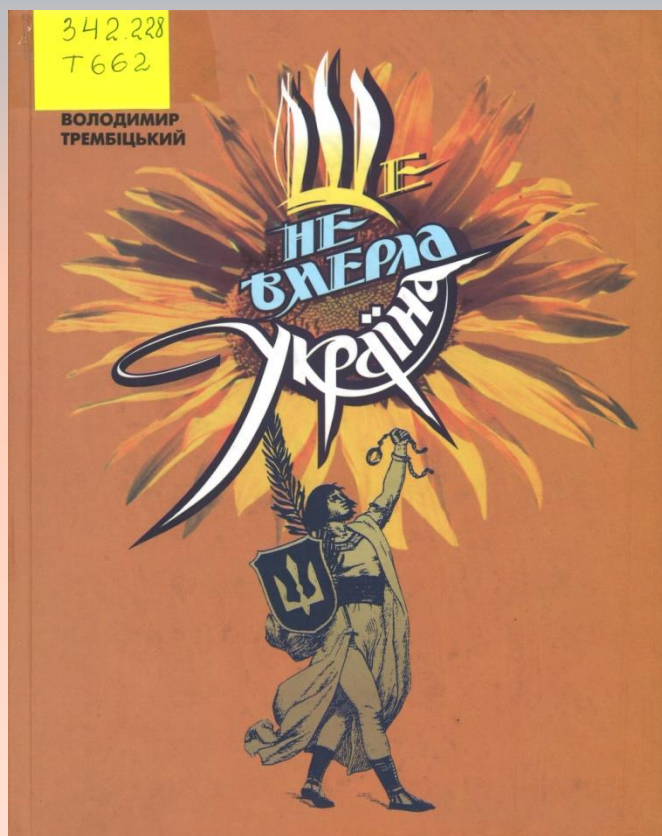
У даному виданні в популярній формі розкрито значення і зміст античних, християнських і національних символів та образів, що належать до основи української духовності.

**Гладун З. С. Основи конституційного права : посібник /
З. С. Гладун , М. Г. Федішин. — Тернопіль. — Астон,
2001. — 463 с.**

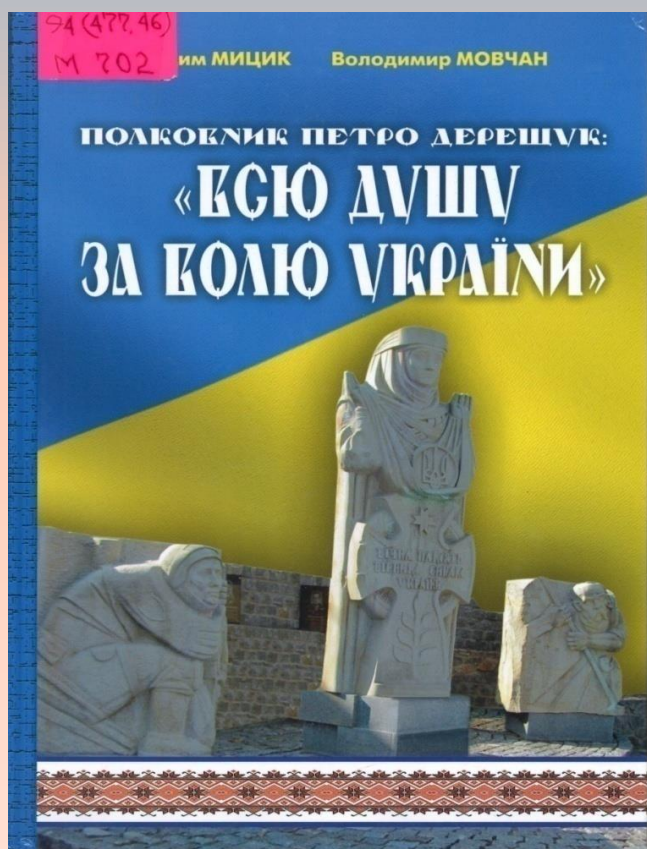
В розділі 19 книги дається загальне поняття про державні символи, визначення державних символів України Конституцією України та порядок затвердження державних символів України.

**Трембіцький В. Національний гімн “Ще не вмерла
Україна” та інші українські гімнові пісні / В. Трембіцький.
— Львів : Атлас, 2003. — 174 с.**

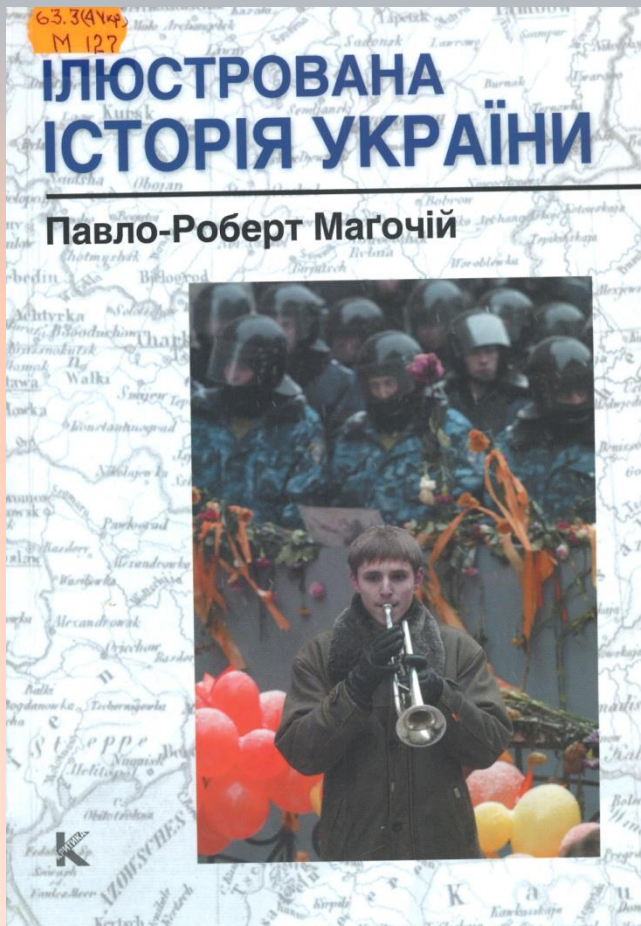
Саме гімн як пісенний символ нації є найяскравішим виразом ідентичності національної спільноти людей і чим більш сконсолідованим та загартованим є народ у битвах за своє існування та перемоги, тим більше він дорожить цим своїм знаком ідентичності, що вибухає як урочиста пісня у хвилини духовного піднесення та консолідації нації.

Мицик В. Ф. Полковник Петро Дерещук: Всю душу за волю України / В. Ф. Мицик, В. П. Мовчан. — К : КВІЦ, 2017. — 260 с.

Оповідь про боротьбу за самостійну Україну на терені історичної Уманщини, про отаманів, повстанців та настрої людей, про відродження символів української держави.

**Мачогій Павло-Роберт Ілюстрована історія України /
Павло-Роберт Мачогій. — К : Критика, 2012. — 447 с.**

Книга має на меті дати широкій аудиторії стислий, захоплюючий, динамічно викладений огляд історії України від античності до сьогодення та дослівно зобразити цю історію за допомогою детальних мап і численних ілюстрацій, що створюють цілісний образ розмаїтої та багатокультурної цивілізації.

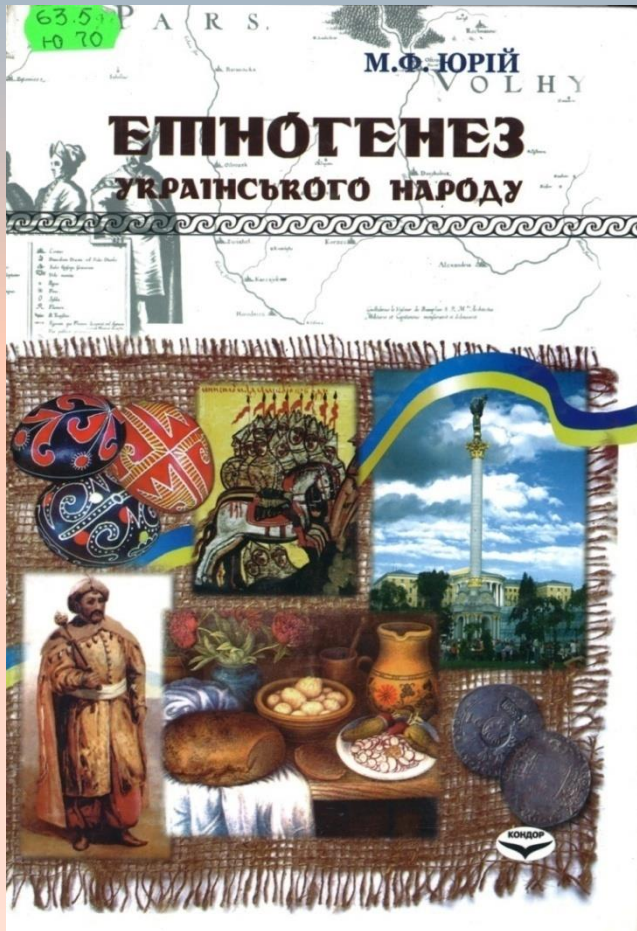
Гайдук С. Коли ми були козаками / С. Гайдук // Берегиня. — 2010. — №1. — С. 31–34.

В статті йдеться про булаву – один із символів державної влади. Вона відігравала сакрально-репрезентивну роль та завдячуючи своїй формі булава символізувала мужність власника, його єднання громадянської та військової сутності.

Сучасна булава Президента України прикрашена рельєфним зображенням малого Державного Герба України з жовтого металу, вона засвідчує спадкоємність багатовікових історичних традицій українського державотворення.

Юрій М. Ф. Етногенез українського народу / М. Ф. Юрій. —
К : Кондор, 2008. — 261 с.

Книга присв'ячена найактуальнішим проблемам сучасної історичної науки: етногенезу українського народу та його менталітету, написана під біолого-географічним, психологічним та культурологічним кутом зору.

Дослідження показує, що український народ пройшов свій історичний шлях розвитку і доказав, що він неповторний, як і кожен народ.

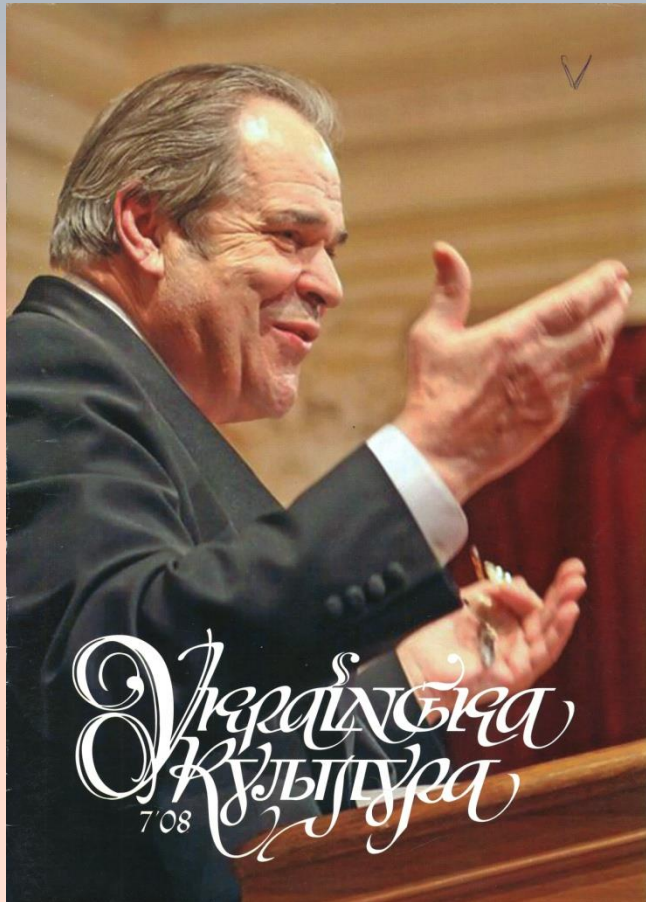
Панченко В. «Державний герб Великий» Миколи Битинського / В. Панченко // Чумацький шлях. — 2002. — №4. — С. 24–27.

Не кожному з наших громадян відомий той факт, що перший проект Великого герба було створено у 1939 році на еміграції у Празі на замовлення незалежної української урядової структури – Уряду Української Народної Республіки в екзилі.

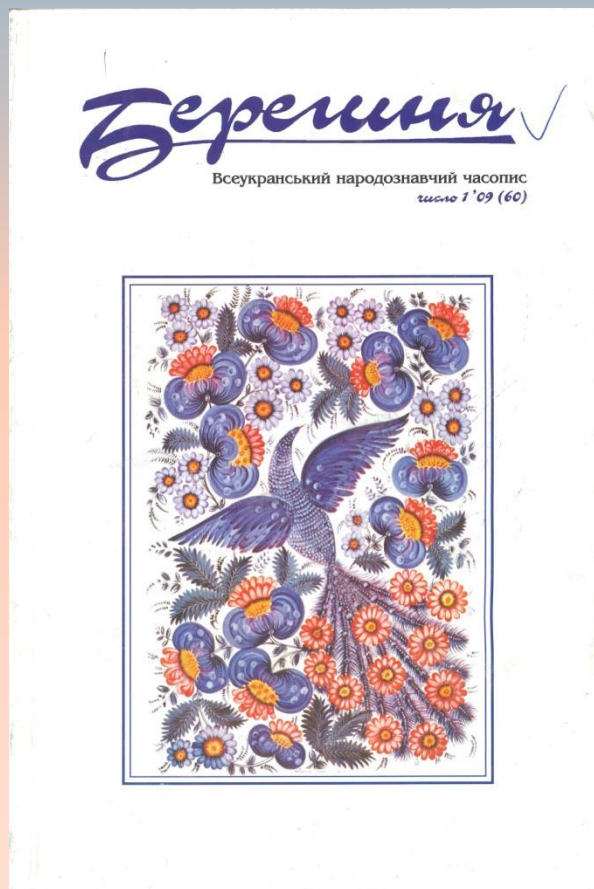
Автором цього проекту став один з провідних Українських гербознавців ХХ століття Микола Битинський.

Зиль А. Пошануємо автора гімну України / А. Зиль // Українська культура. — 2008. — №7. — С. 8–10.

Назріла потреба в тому, що можна прочитати українцям про незвичайну особистість П.П. Чубинського. Гімн України на його слова з музикою М. Вербицького увійшла у плоть і кров українців, стала пісенним символом української держави і який сьогодні співає вся Україна.

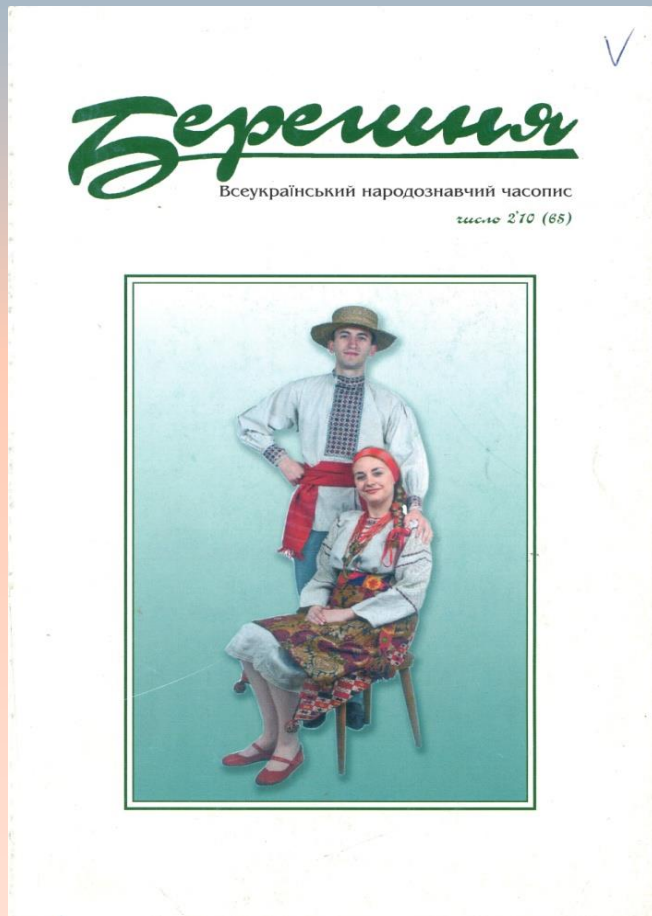
Зубань В. Рушники, наче долі сторінки / В. Зубань // Берегиня. — 2009. — №1.
— С. 80–82.

Український вишитий рушник – один із народних символів України. Вишивка в розмаїті видів народного мистецтва займає одне з найпочесніших місць. Навчання цьому виду народного мистецтва в родинному колі нині не вельми поширене явище.

Поціновувачі української вишивки можуть познайомитися з творчістю опішненського майстра Григорія Гриня.

Гайдук С. “Як на ті чорнобривці погляну...” /
С. Гайдук // Берегиня. — 2010. — №2. — С. 70–74.

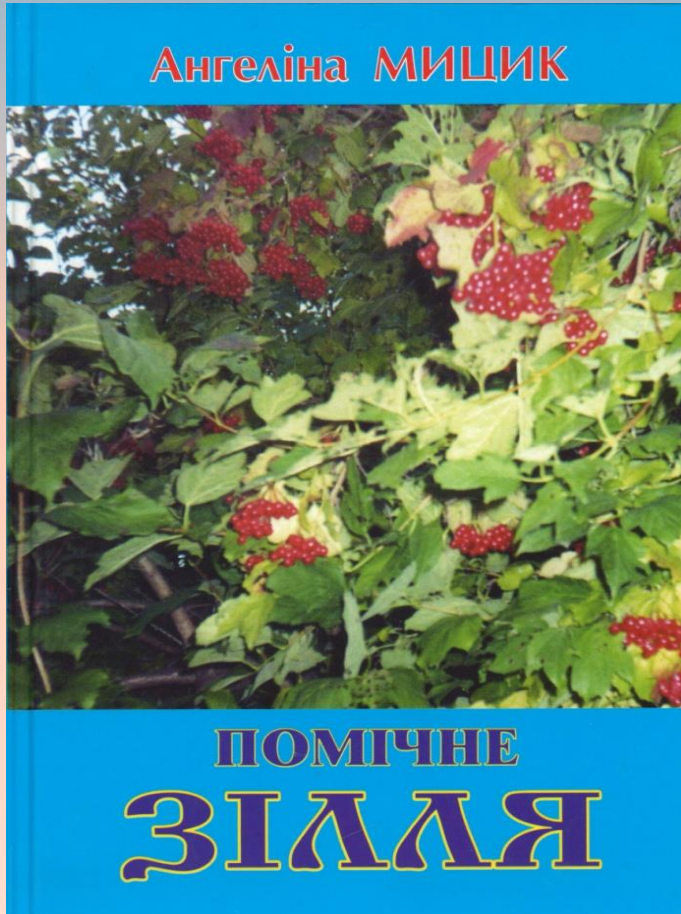

З великою пошаною наш народ до
улюблених, рослин верби, калини, чорнобривці,
м'яти.

Народне прислів'я каже “Без верби і калини
нема України”.

З давніх давен українці опоетизували та
оспівували ці рослини в піснях.

**Мицик А. С. Помічне зілля / А. С. Мицик. — К. :
КИТ, 2010. — 176 с.**

В пропонованій книжці ботаніка й народознавця А. Мицик йдеться про цілющі і рідкісні рослини, рослини – символи України. Зокрема, про вербу, калину, барвінок. Плоди і квіти цих рослин мають символічне значення і супроводжують людину протягом усього життя.

Гургула І. До історії гімну побідоносної нації / І. Гургула // Літературна Україна. — 2015. — 20 серпня. — С. 3.

Гімн є святиною будь-якого народу. Багато разів доводилося спостерігати, як перемінюються люди, зачувши акорди батьківщини. Ми з трепетом слухаємо мелодію, яка зачіпає найпотемніші струни душі. Про вшанування авторів Державного Гімну України йдеться у статті.

*За волю стоятиму я до загину
І прапор Шевченка онукам віддам.
Лише Батьківщина, лише Україна
Світитиме вічно прийдешнім вікам.*

*Не згасне народ, що по вільній стежині
Ітиме до щастя, тепла й доброти.
Лише Батьківщина, лише Україна
Всіх нас приведе до святої мети!*

Ігор Калиниченко

